

**Az Országos Rádió és Televízió Testület (és a Médiatanács)
hatósági határozatai, és azok bírósági felülvizsgálata a közösségek
kirekesztésének, illetve megsértésének tilalmát előíró törvényi
rendelkezéssel [Rttv. 3. § (3) bek.] összefüggésben
(2003–2011)**

Budapest, 2013. április 15.

A releváns hatósági határozatok listája

Tartalom

367/2003. (IV. 9.) sz. ORTT határozat	3
2210/2003. (XII. 4.) sz. ORTT határozat	4
52/2004. (I. 21.) sz. ORTT határozat	5
1800/2005. (IX.14.) sz. ORTT határozat	7
187/2006. (II. 1.) sz. ORTT határozat	9
1891/2007. (VII. 23.) sz. ORTT határozat	11
1224/2009. (VI. 10.) sz. ORTT határozat	12
1512/2009. (VII. 20.) sz. ORTT határozat	14
1649/2009. (VIII. 26.) sz. ORTT határozat.....	17
2502/2009. (XII. 16.) sz. ORTT határozat	20
2503/2009. (XII. 16.) sz. ORTT határozat	22
291/2010. (II. 17.) sz. ORTT határozat	25
292/2010. (II. 17.) sz. ORTT határozat	27
446/2010. (III. 10.) sz. ORTT határozat.....	31
138/2011. (I. 19.) sz. médiatanácsi határozat	33

367/2003. (IV. 9.) sz. ORTT határozat

Releváns jogszabályhely(ek): Rttv. 3. § (3) bekezdés

I. Hatósági eljárás

Tényállás:

Az MTM-SBS Televízió 2003. március 30-án 20 óra 6 perces kezdettel sugározta a Bazi nagy roma lagzi c. műsorszámot, mely sztereotip formában mutatta be a cigány kisebbséget, az etnikum állandó jellemzőinek számítottak a deviáns viselkedésformák: a prostitúció, a vagyon elleni bűncselekmények, a drogfogyasztás, továbbá a szexuális túlfűtöttség, a restség és a hedonizmus.

A hatóság döntése: A médiaszolgáltató a vizsgált műsorszámmal megsértette az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglaltakat. [Testület egy alkalommal 30 percre felfüggesztette a műsorszolgáltató műsorszolgáltatási jogosultságának gyakorlását.]

Indokolás:

A műsor műfaja paródia volt, sértő volt a roma kisebbségre nézve, az egyértelműen negatív sztereotípiára épülő jelenetek alkalmasak voltak arra, hogy elmélyítsék a roma kisebbséggel szemben támasztott előítéleteket. A humor eszközével élve, burkoltan fogalmazta meg mondanivalóját, ezzel bagatellizálva a megjelenő sértő tartalmakat.

Az egész paródiát áthatotta az a szemléletmód, miszerint a vázlatosan bemutatott életmód értelmetlen és irracionális. A humor alapvető forrása az volt, hogy ez a csoport egyszerűen nem illik bele a képbe, oda nem tartozó része a társadalomnak. A műsorszám emiatt alkalmas volt arra, hogy a roma kisebbség hazánkban kétségtelenül meglévő elszigeteltségét, a társadalom többi tagjától való „idegenségét” hangsúlyozza. A Testület véleménye szerint az a körülmény, hogy egy adott műsorszám fikció s, humoros formában közvetíti mondanivalóját a közönség felé - ezzel könnyebben emészthetővé, közérthetővé téve azt -, egyrészt a neveltetés eszközével még inkább fokozza a nézőkre gyakorolt hatást, másrészt elvonja a nézők figyelmét az abban megjelenő tartalom esetlegesen sértő, kirekesztő jellegéről.

A Testület véleménye szerint a műsorszolgáltató magatartása oly mértékben sértette a Magyarországon élő roma kisebbség méltóságát, amely azonnali fellépést kíván meg a műsorszolgáltatóval szemben, és az okozott sérelemre való határozott reagálás csak az azonnali végrehajtás elrendelésével érhető el.

A műsorszolgáltató nem kérte a határozat bírósági felülvizsgálatát.

2210/2003. (XII. 4.) sz. ORTT határozat**Releváns jogszabályhely(ek):** Rttv. 3. § (3) bekezdés**I. Hatósági eljárás****Tényállás:**

2003. július 18-án a 6:07:24-kor kezdődött Danubius Capuccino Tripla c. műsorszám 9:07:05-9:43:02 közötti szegmenségen a következő bejátszás hangzott el:

Nő: „Atyám! Én újból szeretném!”

Pap: „Ma reggel immár negyedszer is, gyermekem!”

Nő: „Ennyiszer már tilos?”

Pap: „Nem, de menjünk akkor be a gyóntatófülkébe gyermekem, ahol csinálni szoktuk!”

Nő: „Most jobb szeretném inkább itt kint, a templomkertben, atyám!”

Pap: „De gyermekem, itt bárki megláthat bennünket!”

Nő: „Jó, de abban a kis kalitkában olyan melegem van mindig.”

Pap: „Ott legalább nem hall téged senki, gyermekem.”

Nő: „Az lehet, de az a gyóntatófülke olyan szűk.”

Pap: „Milyen?”

Nő: „Jaj, atyám, hiszen már megmutattam! Nem tudok rendesen...”

Pap: „Igen, most már emlékszem, milyen szűk.”

Nő: „Akkor szabad itt kint, atyám? Na, csak most az egyszer! Ígérem, gyors leszek!”

Pap: „Na, jó! De csak most az egyszer! Akkor mire vár még gyermekem? Térdeljen le előlem, aztán fogjon hozzá gyorsan, gyorsan! Nem szeretném, ha bárki rajtakapna bennünket!”

Nő: „Igen atyám, máris! Kérlek atyám, oldozz fel bűnöm alól, mert vétkeztem ellened! Adj nekem erőt, hogy többé ne vétkezzem! És én fogadom életem jobbulását. Kérek üdvöz elégtételt és feloldozást. Oldozz fel minden bűnöm alól, atyám! Na, elég gyorsan meggyóntam? Gyors voltam, atyám?”

Pap: „Gyermekem! Imádlak téged gyóntatni! Úgy jár a nyelved, mint senkinek!”

A hatóság döntése: A médiaszolgáltató mindkét vizsgált műsorrészlettel megsértette az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglaltakat. [A Testület az Rttv. 112. § (1) bekezdés a) pontja alapján felhívta a műsorszolgáltatót a sérelmezett magatartás megszüntetésére.]

Indokolás:

A Danubius Capuccino Tripla c. műsorban leadott vicc poénja egy katolikus pap egyházának rendjével súlyosan ellentétes, és erkölcsileg elítélendő magatartását szemléltetett provokatív, sértő módon. A Testület a műsorszolgáltató magatartását otromba, nyílt, katolikusellenes kirohanásnak minősítette.

A műsorszolgáltató nem kérte a határozat bírósági felülvizsgálatát.

52/2004. (I. 21.) sz. ORTT határozat

Releváns jogszabályhely(ek): Rttv. 3. § (3) bekezdés

I. Hatósági eljárás**Tényállás:**

A Tilos Rádió 2003. december 9-én sugárzott *Biciklis század* c. műsorában a műsorvezetők a kereszténység szimbólumára nézve sértő kijelentéseket tettek a kereszt felhasználása világi, sőt vulgáris üzenetek továbbítására, sőt eltüzelésére vonatkozóan. A műsort több betelefonáló is megszakította, akik bírálták a program hangvételt, és többször felszólították a műsorvezetőket, hogy ne támadják a keresztet, illetve tartózkodjanak azoktól a kijelentésektől, „*amik megszenteltlenítik a jelképet*”.

A 2003. december 9-i *Honty és Hanna* c. műsorzámban bibliaiként beállított történet torzító elmesélése, emellett pedig a műsorvezetők által nyíltan, vagy burkoltan alkalmazott sértő kijelentések hangzottak el („*Nem képzeljük el a szegény asszonyt, akinek azt mondják ... nem is az, hogy itt a zsidó férfiak közül valaki, vagy valami részeges római katona, hanem maga az Isten. ...az hosszú időszak, kilenc hónap, amikor ez a szerencsétlen lány -hát, (...) megdugták(...) - hát valaki belecsapott a lecsóba, és most nem is vállalja, a közösség előtt sincs ez igazán vállalva.*”)

A 2003. december 24-i *Biciklis század* c. műsorban alábbiak hangzottak el:

...

Bencsik Gyula: *Azért együtt tudsz élni, fröcsögés nélkül reformátussal meg ...*

Barangó: *Tud a faszom, baszd meg, kiirtanám az összes keresztényt, hú ez ...*

...

Műsorvezető: *Már ne haragudj, ööö ...*

Műsorvezető: *Igen?*

Műsorvezető: *Amikor nálad vagyok, akkor kihajolok az erkélyen és hallgatgatók, így bele az éjszakába, és szemközt van egy ilyen család, és akkor azt mondta a férfi, hogy: Odamentem, oszt megölelgettem. Néha már odamehetnél te is, az Isten bassza meg.*

A hatóság döntése: A médiaszolgáltató mindhárom vizsgált műsorrészlettel megsértette az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglaltakat. [A Testület írásbeli figyelmeztetésben megállapította a jogsértés tényét, és felhívta a műsorszolgáltatót a jogsértés megszüntetésére, illetve arra, hogy a jövőben tartózkodjon a jogsértéstől, 30 napra felfüggesztette a műsorszolgáltatói jogosultság gyakorlását, valamint 6 hónapra kizárta a műsorszolgáltatót a Műsorszolgáltatói Alapból való támogatásból.]

Indokolás:

A műsorzámban elhangzottak, amelynek során a műsorvezetők a kereszténység szimbólumára nézve sértő kijelentéseket tettek (a kereszt felhasználása világi, sőt vulgáris üzenetek továbbítására, illetve a kereszt eltüzelése), alkalmas volt arra, hogy keresztény embereket megsértsen. A műsorvezetők a kereszténység szimbólumára nézve sértő kijelentéseket tettek. Ezt az is bizonyítja, hogy a műsort több betelefonáló is megszakította, akik bíralták a program hangvételt, és többször felszólították a műsorvezetőket, hogy ne

támadják a keresztet, illetve tartózkodjanak azoktól a kijelentésektől, „*amik megszenteltelik a jelképet*”.

A műsorszámában több alkalommal elhangzott, hogy deszakralizálva tolmácsolják a Biblia szövegét, ez azonban nem jelentheti azt, hogy a műsorvezetők a Bibliában nem szereplő elemekkel kiegészítve, illetve azokra helyezve a hangsúlyt (így pl., hogy Mária nem József feleségeként kerül a házába, az egész világ rosszat gondolt Máriáról, senki sem fogadta be őket Betlehemben, mert gyanúsán néztek ki stb.) mondják el az Evangélium egy részét. A bibliaiként beállított történet torzító elmesélésével, valamint a műsorvezetők által alkalmazott nyíltan, vagy burkoltan alkalmazott sértő kijelentésekkel a műsorszolgáltató megsértette az Rttv. 3. § (3) bekezdését.

Tekintettel arra, hogy a harmadik műsorszegmensben elhangzott kijelentés, miszerint „*kiirtanám az összes keresztényt*” alkalmas volt arra, hogy keresztény embereket sértsen, a műsorszolgáltató szintén megsértette az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglaltakat.

II. Bírósági felülvizsgálati eljárás

A jogsértés tényét a műsorszolgáltató elismerte, csak a szankció tekintetében lett peresítve a határozat.

A) Elsőfokú bírósági döntés: Fővárosi Bíróság 24.K.30820/2004/5. sz. ítélete

Rendelkezés: A bíróság a határozatot megváltoztatva a Műsorszolgáltatási Alapból támogatásaiból való kizárásra irányuló szankciót mellőzte.

B) Másodfokú bírósági döntés: Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.153/2004/7. sz. ítélete

Rendelkezés: A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel nem támadott rendelkezését nem érintette, fellebbezett rendelkezését helybenhagyta.

1800/2005. (IX.14.) sz. ORTT határozat

Releváns jogszabályhely(ek): Rttv. 3. § (3) bekezdés

I. Hatósági eljárás

Tényállás:

A Magyar RTL Televízió Zrt. műsorszolgáltató 2005. június 5-én 22 óra 41 perces kezdettel sugározott Heti hetes c. műsorszámában egy az Országos Cigány Önkormányzat botrányba fulladt ülésével kapcsolatos hírt olvastak fel. Jáksó László végig sem mondhatta a szövegét, mivel Bajor Imre átvette a kezdeményezést, és Kolompár Orbán, illetve általában a romák parodizálásába kezdett. A karikatúra a cigányokkal szemben táplált előítéletekből építkezett: muzikálisak, műveletlenek, akcentusuk, szóhasználatuk, mondatszerkesztésük eltérő az elfogadott nyelvhasználattól, az agresszivitás karakterük központi jellemzője (székdobálás). A produkció osztatlan tetszést aratott a vendégek körében. Az előadók maguk is érezték, hogy Bajor interpretációja problematikus, több utalás is elhangzott az ORTT-re, illetve a peres eljárásra, amelyet Kolompár Orbán vélhetőleg kezdeményezni fog.

A hatóság döntése: A médiaszolgáltató megsértette az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglaltakat. [A Testület 10 perc időtartamra felfüggesztette a műsorszolgáltató műsorszolgáltatói jogosultságának gyakorlását.]

Indokolás:

A Testület álláspontja szerint a műveletlenség és agresszivitás alaptulajdonságként való kiemelése valóban sértő lehet a roma kisebbségre nézve. A Bajor Imre által parodizált cigányvajda-karakter kifigurázása különösen azért volt sértő, mert az említett karakter megrajzolása az etnikai és kulturális különbségekkel magyarázott negatív tulajdonságok középpontba állításával történt. A humor alapvető forrása az volt, hogy az említett botrányt mindennaposnak, a roma kisebbségre nézve általában jellemzőnek állította be az előadó-művész. A paródia minoritás-ábrázolása meglehetősen egyoldalúra sikerült, hiszen a kulturális és életmódbeli különbségek hangsúlyozása mellett figyelmen kívül hagyta azok szociális okait, az kizárólag a romákkal kapcsolatos sztereotip előítéletekből építkezett, illetve azokat erősítette. A Testület álláspontja szerint a humoros hangvétel nem vesz el a Bajor Imre által elmondottak sértő jellegéből, sőt megkönnyíti a sztereotip gondolatok továbbítását, illetve a társadalomban már meglévő előítéletek felerősítését; a poénok és anekdoták segítségével lelkiismeret-furdalás nélkül konzerválható a romák szociális státusza.

II. Bírósági felülvizsgálati eljárás

A) Elsőfokú bírósági döntés: Fővárosi Bíróság 3.K.34.017/2005/8. sz. ítélete

Rendelkezés: A határozatot hatályon kívül helyezte.

Indokolás:

A Bíróság a véleménynyilvánítás szabadságára hivatkozott, továbbá arra, hogy az ennek az alapjognak a korlátozását jelentő törvényi rendelkezéseket megszorítóan kell értelmezni. A paródia sem szándékában, sem céljában nem volt olyan, amely a magyarországi cigányság

megsértésére irányult volna. Utalt arra a bíróság, hogy a műsort követően az Országos Cigány Önkormányzat elnöke kifejezte pozitív véleményét az elhangzottakról. Ha a parodizált kritika tárgyává tett közösség nem tartja sértőnek a megnyilvánulást, akkor ezt más kívülálló személy, közösségen kívül álló testület, szervezet, hatóság a közösség nevében és helyette nem döntheti el.

B) Másodfokú bírósági döntés: Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.440/2006/4. sz. ítélete

Rendelkezés: Az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

Indokolás:

Az elhangzottakból megállapítható, hogy a paródia bántó szándéktól mentes volt, kirekesztésre, lealacsonyító ábrázolásra nem irányult. A hatóság által kifogásoltak egy része e társadalmi csoport jellemzőinek a humoros túlhangsúlyozása, míg másik része szorosan a hírhez kapcsolódó helyzettel való viccelődés volt.

187/2006. (II. 1.) sz. ORTT határozat

Releváns jogszabályhelyek: Rttv. 3. § (3) bekezdése

I. Hatósági eljárás

Tényállás:

A Sláger Rádió 2005. szeptember 20-án sugárzott „Bumeráng” című műsorszámának egyik témája az „Autómentes nap” volt. A beszélgetés során a műsorvezetők magukat és a közönségüket is folyamatosan hergelték a biciklisták ellen. A műsorvezetőket végül teljesen elragadta az indulat, ami – a felolvasott hallgatói üzenetekből ítélve – a közönségre is áterjedt. A műsorrészben végül a kerékpárosokkal szembeni tettelegességre való felszólítás is elhangzott, majd az egyik műsorvezető kifejtette, hogy egy biciklis fizikai megsemmisítésére is képes lenne (bezárná az autójával együtt a garázsba, és elindítaná a motort).

A hatóság döntése: a Médiaszolgáltató megsértette az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezést. [A Testület az Rttv. 112. § (1) bekezdés c) pontja alapján 10 percre felfüggesztette a műsorszolgáltatási jogosultság gyakorlását.]

Indokolás:

A határozat táblázatban foglalta össze a beszélgetés során a biciklistákkal kapcsolatban elhangzott negatív megnyilvánulásokat („*Hogy lehet valaki ilyen barom állat!*”; „*Pofozzuk meg a bicikliseket!*”; „*Fognék egy ilyen biciklistát, beraknám a garázsomba az autómmal együtt, és elindítanám a motort.*”; „*Benzinbe az agyukat, hadd élvezzék a luxust!*”), majd azt a következtetést vonta le, hogy a műsor vitatott szegmensében negatív hangulatkeltés folyt, amit a műsorvezetők a hibás tényállításoktól, illetőleg a túlzó általánosításoktól sem mentes véleményük megfogalmazásával folyamatosan és fokozatosan gerjesztettek. Az ellenséges megnyilvánulások elsősorban az „Autómentes nap” résztvevőit, ezen keresztül pedig az összes kerékpárost, illetőleg tágabb értelemben a rendezvény szervezőit és a környezetvédőket is negatív színben tüntette fel. A szegmensben tettelegességre való felszólítás is elhangzott. A felolvasott hallgatói üzenetek is többnyire a műsorvezetők által képviselt álláspontot támasztották alá.

A műsorszámban elhangzottak alkalmasak voltak a biciklisek – mint kisebb közösség – megsértésére, és ezt a humoros hangvételre törekvés sem tudta ellenpontoszni, valamint az sem, hogy úgy tűnt, a hallgatók – a felolvasott SMS-ek alapján – nem vették komolyan a műsorvezetők véleményét.

II. Bírósági felülvizsgálati eljárás

A) Elsőfokú bírósági döntés: Fővárosi Bíróság 24.K.30.846/2006/4. számú ítélete

Rendelkezés: a határozatot hatályon kívül helyezte.

Indokolás:

A szerkesztői szabadságban nyilvánuló véleménynyilvánítási szabadságnak meg kell hajolnia a közösségek Rttv.-ben védett jogai előtt, amely jog kizárólag alkotmányos alap-

illetőleg kollektív jog lehet. Az elbírált műsorszámban a Hatóság által kisebbségként kezelt olyan társadalmi csoportról volt szó, amelyhez tartozást sem az Alkotmány, sem nemzetközi szerződés, és így az Rttv. sem rendeli védeni, mivel nincs az adott embercsoportot összetartó és rá speciálisan jellemző, Alkotmányban vagy nemzetközi szerződésben elismert alapjog.

B) Másodfokú bírósági döntés: Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.806/2006/5. sz. ítélete

Rendelkezés: az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperes keresetét elutasította.

Indokolás:

Az „Autómentes nap” rendezvényén résztvevő biciklisták, környezetvédők, programszervezők az egészséges környezethez való joguk érvényre juttatása érdekében szerveződtek egységbe az adott rendezvény kapcsán. Tévedett az elsőfokú bíróság tehát, amikor azt állapította meg, hogy a kisebbséget képező biciklisták – mint csoport – oldalán nem lelhető fel olyan alkotmányos alapjog, amely a felperes véleménynyilvánítási szabadságának korlátját jelenthetné. A gyűlöletbeszéd büntetőjogi megítélése nem akadály a bűncselekménynek nem minősülő magatartás Rttv. 3. § (3) bekezdésén alapuló megítélésének, és e jogszabályba ütközése esetén az Rttv. eszközeivel való szankcionálásának.

C) A jogerős bírósági döntés felülvizsgálata: Legfelsőbb Bíróság Kfv.III.37.445/2007/5. számú ítélete

Rendelkezés: a Fővárosi Ítéltábla ítéletét hatályában fenntartotta.

Indokolás:

A Hatóság nem a véleménynyilvánítás szabadságát korlátozta, hanem a felperes által használt kifejezéseket tekintette sértőnek. Sértő kifejezések használatára pedig semmiféle véleménynyilvánítási szabadság nem jogosít fel.

Az Rttv. 3. § (3) bekezdésében tilalmazott magatartások a megsértés, kirekesztés, faji alapon történő bemutatás és elítélés. A Hatóság a határozatát a biciklisták és a környezetvédők megsértésére alapítva hozta, ezért azt kellett vizsgálni, hogy ezt a kört a Műsorszolgáltató a műsorában megsértette-e. „Bárkinek a megsértését nem lehet nemzeti, etnikai alapon összetartozókra vonatkozó és nemzetközi szerződésekkel, valamint az Alkotmánnyal biztosított véleménynyilvánítási jogként tekinteni.”

1891/2007. (VII. 23.) sz. ORTT határozat

Releváns jogszabályhely(ek): Rttv. 3. § (3) bekezdés

I. Hatósági eljárás

Tényállás:

A Rádió Infórum Kft. műsorszolgáltató által 2007. március 6-án sugárzott Szélső közép c. műsorban a „tíz leggyalázatosabb magyar történelmi szereplő” (köztük Szent István, Deák Ferenc, Kun Béla, Nagy Lajos, Dobzse László, Horthy Miklós, Kádár János) történelmi szerepe és cselekedetei kerültek terítékre.

A hatóság döntése: A műsorszolgáltató megsértette az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglaltakat, valamint az Rttv. 5/B. (3) és 5/C. § (2) bekezdésében foglaltakat. [A Testület mindkét jogsértésért az Rttv. 112. § (1) bekezdés a) pontja alapján felhívta a műsorszolgáltatót a sérelmezett magatartás megszüntetésére.]

Indokolás:

A Testület álláspontja szerint Szent István személyének a műsorban megvalósuló egyoldalú, súlyos negatív, hangulatkeltő kifejezésektől sem mentes említésével a műsorszolgáltató sértette az őt szentként tisztelő keresztény embereket, illetőleg azon magyar embereket, akik magyar identitásuk fontos részének tekintenek a magyar történelemre, benne Szent István kulcsfontosságú szerepére. Különösen alátámasztja a jogsértést, hogy a műsorban a beszélgetést kifejezetten dehonesztáló, érzelem dús kifejezések is tarkították, melyek szerint Szent István király a „leggyalázatosabb” magyarok közé sorolandó, „egy féreghez” mérhető, személye pedig a „magyarok ellenségeként” értékelendő. A határozat hivatkozik a Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.806/2006/5. sz. ítéletére, mely alátámasztja az egy műsorszám kapcsán is fennálló eljárási lehetőséget, kimondta ugyanis, hogy az Rttv. 3. § (3) bekezdésének megsértése egyetlen műsorszám alapján is megállapítható.

A kiskorúak védelmére vonatkozó törvényi előírások alapján a Testület álláspontja szerint a műsorszám tipikusan azon műsorok közé tartozik, amelyek a törvényben külön nem nevesített (vagyis nem erőszakot vagy szexualitást tartalmazó) elemek miatt sorolandó a III. korhatári kategóriába. A műsorszámokban elhangzott, egyoldalúan negatív és hangulatkeltő kifejezésektől sem mentes, a történelmi szempontok megalapozott elemzését nélkülöző értékelés kedvezőtlenül befolyásolhatta a 16 éven aluliak szellemi fejlődését.

A műsorszolgáltató nem kérte a határozat bírósági felülvizsgálatát.

1224/2009. (VI. 10.) sz. ORTT határozat**Releváns jogszabályhely(ek):** Rttv. 3. § (3) bekezdés**I. Hatósági eljárás****Tényállás:**

A Story TV műsorán a *Havas* című produkcióban 2009. január 26-án került bemutatásra a *Cigánykérdés* címet viselő rész. A műsorvezető a cigányság három köztiszteletben álló képviselőjét hívta meg. Jelen volt Rostás-Farkas György József Attila-díjas író-műfordító, Kállai Csaba országos cigányvajda, valamint Lendvai János, Zala megye cigányvajdája. A beszélgetés konkrét témája a cigányság, illetve a vajdai intézmény eredete, funkciója, a vajdaválasztás szempontjai, valamint a cigányság helyzete volt. Havas Henrik műsorvezető a közbeszédben jelen lévő „cigánybűnözést”, továbbá a roma vezetők különböző visszaéléseit, tehetetlenségét kívánta pellengérré állítani, kitérgyalni a meghívott vendégeivel. A beszélgetés során a műsorvezető többször elveszítette a hidegvérét, és az égető kérdésekre adott – általa kitérőnek tartott – válaszok, valamint a vendégek nyugalomra intő gesztusai tovább bőszítették. Többször az indulatos disputa közben hangzottak el azok a kijelentések, amelyek sértő általánosításokat tartalmaztak. Havas a probléma megoldását a szociális gondok enyhítésében és a társadalmi integrációban látta, továbbá az oktatás fontosságát hangsúlyozta. A vita elején még tetten érhető volt az empátia, amelyet Havas a bűnelkövetőkkel szemben táplált – hiszen a családjuk életben tartásáért követik el az említett cselekményeket -, később azonban a „problémák eltussolása” láttán, erősebb retorikai fordulatokkal élt, és egyre radikálisabb kijelentésekre ragadtatta magát.

A hatóság döntése: A médiaszolgáltató megsértette az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglaltakat. [A Testület az Rttv. 112. § (1) bekezdés a) pontja alapján felhívta a műsorszolgáltatót a sérelmezett magatartás megszüntetésére.]

Indokolás:

A Testület nem értett egyet a műsorszolgáltató azon érvelésével, hogy a vizsgált műsorszámban a meghívottak véleménye végig súlyozott mértékben jelenhetett meg, illetve, hogy a műsorvezetői megjegyzésekre minden esetben reagálhattak. Ez a Testület véleménye szerint csak a romák eredetével, a vajda intézményének eredetével, funkciójával, illetve a vajdaválasztás szempontjaival kapcsolatos műsorrészben volt tetten érhető, azonban a roma kisebbség aktuális helyzetével kapcsolatos diskurzussorán a műsorvezető több alkalommal – indulatos hangnemben – hiúsította meg a meghívottak álláspontjainak, és a műsorvezetői megjegyzésekre történő reakciójuk megfelelő megjelenését.

A Testület álláspontja szerint a műsorvezető megszólalásai sértőek voltak a roma kisebbségre, azokat az előítéleteket jelenítették meg, amelyek a cigánysággal szemben a többségi társadalomban megfogalmazódnak. A Testület véleménye szerint a műsorvezető által hiányolt őszinte beszéd a cigányság problémáiról nem jelenti azt, hogy annak általánosítónak és előítéletesnek kell lennie. A műsorvezető mondatai azonban ilyenek voltak, és ez ellentétes az Rttv. 3. § (3) bekezdésében meghatározott alkotmányos alapelvvel. A Testület arra a megállapításra jutott, hogy a műsorszolgáltató megsértette az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezést, s a műsorszámban hangsúlyosan megjelenő, a roma kisebbség megsértésére irányuló műsorvezetői megjegyzések meghívottak részéről történt

ellentételezése, illetve annak verbális jelzése, hogy sértőnek tartják a műsorvezetői véleményt, a jelen esetben nem zárta ki a jogsértés megtörténtét.

A Testület hivatkozott az Alkotmánybíróság az 1006/B/2001. sz. határozatára, melyben kifejtette, hogy az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezés, miszerint „a műsorszolgáltatás nem irányulhat semmilyen kisebbség, sem bármely többség megsértésére, kirekesztésére, (...) faji szempontokon alapuló bemutatására, elítélésére, a véleménynyilvánítás, illetve a sajtó szabadságának egyik alkotmányos korlátozását jelenti, mivel e rendelkezés célja annak megakadályozása, hogy a rádió és a televízió a sértő, faji alapon elítélő, kirekesztésre, diszkriminációra felhívó gyűlölködők hangerősítője legyen.”

A műsorszolgáltató nem kérte a határozat bírósági felülvizsgálatát.

1512/2009. (VII. 20.) sz. ORTT határozat

Releváns jogszabályhely(ek): Rttv. 3. § (3) bekezdés és 5. § (2) bekezdés

I. Hatósági eljárás**Tényállás:**

A 2009. március. 29-én sugárzott *700-as Klub* c. műsor témája az volt, hogy 400-1000 szomáliai menekült került egy 17.000 lakosú amerikai kisvárosba.

A műsorvezetők sajátos kommentárt fűztek az eseményekhez:

Pat Robertson: *„Megszakad a szívem Shelbyville lakóiért. Kemény helyzet, hogy ilyen sok ember jön egy ilyen kisvárosba.”*

Terry Meeuwsen: *„Szerintem, ha valaki egy másik országba érkezik, hogy újra kezdje az életét, akkor neki kell beilleszkednie, és nem hozhatja magával a saját országát.”*

Pat Robertson: *„A muzulmánok azonban sajnos ezt nem teszik meg. Ragaszkodnak a tradíciókhoz, a lábmosóhoz, a viseletükhöz, meg minden ilyesmihez.”*

Terry Meeuwsen: *„Lecserélik a munka ünnepét egy iszlám ünnepre!?”*

Pat Robertson: *„Ez nevetséges. Ha valaki az Egyesült Államokba jön, itt a hálaadás, a karácsony és a munka ünnepe az ünnep, ezek a szokások. Ezeket át lehet venni, hogyha nekünk emigrálnunk kellene, hogyha mi mennénk Szomáliába, akkor mi vennénk fel az ő szokásaikat.”*

Terry Meeuwsen: *„Hidd el, hogy át kellene vennünk a szokásaikat, mert különben...”*

Pat Robertson: *„Mindegy, majd csak kialakul, mindenesetre a külügyminisztérium nemes dolgot tesz, és remélem, hogy sikeres lesz.” (23:25:53-23:26:49)*

A hatóság döntése: A médiaszolgáltató megsértette az Rttv. 3. § (3) és az Rttv. 5. § (2) bekezdését. [A Testület mindkét jogsértésért az Rttv. 112. § (1) bekezdés a) pontja alapján felhívta a műsorszolgáltatót a sérelmezett magatartás megszüntetésére.]

Indokolás:

A Testület álláspontja szerint a szomáliai bevándorlókkal szembeni intoleranciájukról adtak tanúbizonyságot a műsorvezetők, amikor a Shelbyville-i konfliktusos helyzet bemutatását követően együttérzésüket fejezték ki a város lakói iránt (Pat Robertson: *„Megszakad a szívem Shelbyville lakóiért. Kemény helyzet, hogy ilyen sok ember jön egy ilyen kisvárosba.”*). Elhangzott ugyan az is, hogy amennyiben ők emigrálnának, ugyanúgy *„kénytelenek lennének a mohamedán szokásokat követni”*. Ebből a kijelentésből azonban az következik, hogy a beilleszkedés akadályának egyértelműen a vallási szokásokhoz való ragaszkodást tartják. A Testület azon az állásponton volt, hogy az integráció nem teljes mértékben attól függ, hogy a bevándorlók szakítanak hagyományaikkal, vallási szokásaikkal, ugyanis identitásuk megőrzése mellett is konfliktusmentesen új életet kezdenek egy idegen országban.

A műsorvezetői kommentár valóban azzal a végszóval zárult, hogy *„mindegy, majd csak kialakul, mindenesetre a külügyminisztérium nemes dolgot tesz, és remélem, hogy sikeres lesz.”* A Testület azonban úgy vélte, hogy ez a kijelentés is azt sugallja, hogy a műsorvezető sajnálkozását fejezte ki a bevándorlók miatt kialakult problémás helyzettel kapcsolatban.

A Testület hivatkozott az Alkotmánybíróság 1006/B/2001. számú határozatára, melyben részletesen kifejtette, hogy az Rttv. 3. § (2) és (3) bekezdései a véleménynyilvánítás, illetve a sajtó szabadságának egyik alkotmányos korlátozását jelentik. Az Alkotmánybíróság a 1006/B/2001. számú határozatában az Rttv. 3. § (3) bekezdése kapcsán azt is leszögezte: „*a szabad véleménynyilvánítás a személyiség kifejezésének legközvetlenebb módja, ezért annak védelemben részesítése a demokrácia alapköve. A véleménynyilvánítási szabadság és az ezzel szorosan összefüggő sajtószabadság azonban ... nem korlátlan és nem korlátozhatatlan.*”

A Testület emellett utalt a 36/1994. (VI. 24.) számú AB határozatra is, mely rögzíti, hogy a társadalomban megjelenő véleményeknek – adott esetben a szélsőséges véleményeknek – is teret kell engedni a véleménynyilvánítás szabadságának jegyében, hisz ezek is valós, létező álláspontok.

A fentiek alapján a Testület megállapítja, hogy a műsorvezető kifogásolt műsora megsértette az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglaltakat, hiszen a műsorvezetők sztereotip, intoleráns és kirekesztő módú megközelítései sérthették a szomáliai betelepülőket, továbbá általában a moszlimokat.

II. Bírósági felülvizsgálati eljárás

A) Elsőfokú bírósági döntés: Fővárosi Bíróság 23.K.33.502/2009/8 sz. ítélete

Rendelkezés: A felperes keresetét elutasítja.

Indokolás:

A műsorvezető megszólalásai egyértelműen sértőek voltak a szomáliai kisebbségre, alkalmasak voltak a közvéleményben kialakult előítéletek igazolására; a műsorvezető több alkalommal sértő módon „túllépett lehetőségein”. A műsorvezetői kommentárokat megelőző riportban a szomáliai kisebbség, mint goromba, követelőző, bűnözésre hajlamos, integrálódni képtelen csoportként jelent meg; egy ilyen riport után a műsorvezetőnek különösen oda kell figyelnie a kisebbség objektív, tárgyilagos bemutatására. A bíróság szerint az említett társadalmi problémákról folytatott beszélgetés során nem hagyható figyelmen kívül az érintett kisebbség általánosítástól és előítéletektől mentes objektív bemutatása.

B) Másodfokú bírósági döntés: Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.385/2011/4. sz. ítélete

Rendelkezés: Az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja, és a határozatot hatályon kívül helyezi.

Indokolás:

A határozat az egyes mondatrészeket szöveggörnyezetükből kiragadottan vette figyelembe, amelyekhez bizonytalan és csak vélelmezett magyarázatokat fűzve állapította meg a jogsértést. Álláspontja szerint a vitatott szegmens és az azokhoz fűzött kommentárok nem irányultak jogsértő célra, a műsorvezetők véleménye nem tartalmazott sem hibás tényállítást, sem túlzó általánosítást. A műsorvezetői vélemények tényeken alapulók, objektívek és tárgyilagosak voltak, a szomáliai közösség által gyakorolt iszlám vallási szokásokról nem nyújtottak negatív képet, nem voltak sértőek, így kedvezőtlen hatás kiváltására sem voltak alkalmasak. Nem állapítható meg, hogy a műsorvezetői kommentárok az iszlám valláshoz

sztereotip, intoleráns módon közelítettek volna, és megtartották az alkotmánybírósági határozatban kifejtettekkel összhangban a véleménynyilvánítás szabadság határait, így a műsor nem sértette az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglaltakat.

1649/2009. (VIII. 26.) sz. ORTT határozat**Releváns jogszabályhely(ek):** Rttv. 3. § (3) bekezdés**I. Hatósági eljárás****Tényállás:**

Az ATV Első Magyar Magán televíziós Zrt. által 2009. április 3-án 20:35 órai kezdettel sugárzott Hőmérő című műsorzámban a műsorvezető (Havas Henrik) a meghívott vendégekkel arra kereste a választ, hogy elfogadható-e a cigány állampolgárok nyilvántartása. (A műsorvezető bevezető kérdésére a meghívott diákokból 31 „*igennel*” válaszolt, míg 10 „*nemmel*”.) A műsorszám első harmadában Havas Henrik kifejezetten tárgyilagosan mutatta be a vizsgált kérdést, törekedett a probléma jogi aspektusait megvilágítani. A műsorvezető kérdései az idő múlásával egyre provokatívabbakká váltak, ugyanakkor tükrözték a közbeszédben napirenden lévő témákat. Havas Henrik állításai később fokozott módon a cigánysággal szembeni sztereotip, előítéletes képzetekre támaszkodtak.

A műsorszám legvégéhez közeledve az alábbi kérdés hangzott el.

Havas Henrik: *„Figyeljenek, van bátorságuk szembenézni ezzel a kérdéssel? Ki az, aki Önök közül úgy gondolja, hogy a cigányok genetikusan hajlamosabbak a bűnözésre, mint mondjuk a magyarok? Aki így gondolja (...) legyenek őszinték!”*

Havas a műsorszám végén egy újabb, valamivel hosszabb beszámolót tartott a romákkal kapcsolatos tapasztalatairól. Monológja több előítéletes megállapítást, általánosítást tartalmazott. Havas idézett története a cigányság bűnözői hajlamáról szólt.

A hatóság döntése: A médiaszolgáltató megsértette az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglaltakat. [A Testület az Rttv. 112. § (1) bekezdés a) pontja alapján felhívta a műsorszolgáltatót a sérelmezett magatartás megszüntetésére.]

Indokolás:

A Testület álláspontja szerint önmagában az, hogy egy műsor aktuális társadalmi problémákat taglal, mindenképpen helyénvaló, de csak addig, amíg az a tárgyalt probléma megoldásához segíti hozzá a társadalmat. Ez pedig a Testület szerint nem valósulhat meg úgy, hogy a műsorvezető a moderátori szerepkör ellátására hivatkozással többségében a negatív előítéleteket kihangsúlyozó megjegyzéseket tesz.

A műsorvezető kijelentései alkalmasak voltak a cigánysággal szembeni előítéletek erősítésére, mivel a személyes történeteiben a roma kisebbség, mint bűnözésre és önbíráskodásra hajlamos, kriminalizálódott, a társadalmi együttélés normáit elvető, a Magyar Köztársaság törvényeit rutinszerűen sértő csoportként jelent meg. A közreadott műsorszám erősíthette a cigánysággal szembeni sztereotípiákat, előítéleteket. Megjegyzendő, a műsorvezető nem képviselt következetesen rasszista álláspontot a műsorszám folyamán, a vita hevében azonban többször megfélekedett a kommunikációs tér szabályairól, továbbá nem kétségeket vagy kérdéseket fogalmazott meg, hanem olyan egyéni tapasztalatok útján szerzett információkat közvetített, amelyek a hatósági ellenőrzés fenti példákon alapuló megállapítása szerint alkalmasak voltak a cigányokkal szembeni előítéletek igazolására.

A Testület véleménye szerint a cigányság helyzetével kapcsolatos társadalmi problémákról folytatott beszélgetés nem jelenti azt, hogy annak általánosítónak és előítéletesnek kell lennie. A műsorvezető mondatai azonban ilyenek voltak, és ez ellentétes az Rttv. 3. § (3) bekezdésében meghatározott alkotmányos alapelvvel.

A Testület hivatkozott az Alkotmánybíróság az 1006/B/2001. sz. határozatára, melyben kifejtette, hogy az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezés, miszerint „a műsorszolgáltatás nem irányulhat semmilyen kisebbség, sem bármely többség megsértésére, kirekesztésére, (...) faji szempontokon alapuló bemutatására, elítélésére, a véleménynyilvánítás, illetve a sajtó szabadságának egyik alkotmányos korlátozását jelenti, mivel e rendelkezés célja annak megakadályozása, hogy a rádió és a televízió a sértő, faji alapon elítélő, kirekesztésre, diszkriminációra felhívó gyűlölködők hangerősítője legyen.”

Az Alkotmánybíróság az 1006/B/200 1. sz. határozatában rámutatott arra is, hogy „a Médiatörvény 3. § (3) bekezdése nem azt jelenti, hogy a rádió- és a televízióműsorokban ne lenne helye vitának, kritikának, ne jelenhetne meg a társadalmat jellemző véleménypluralizmus. A rendelkezés célja annak a megakadályozása, hogy a rádió és a televízió a sértő, faji alapon elítélő, kirekesztésre, diszkriminációra felhívó gyűlölködők hangerősítője legyen”.

II. Bírósági felülvizsgálati eljárás

A) Elsőfokú bírósági döntés: Fővárosi Bíróság 8.K.34.287/2009/5. sz. ítélete

Rendelkezés: A határozatot hatályon kívül helyezte.

Indokolás:

A műsorszolgáltató magatartását e körben nem lehet egyedül az alapján megítélni, hogy mely vélemények megjelenésére biztosít lehetőséget; azt kell vizsgálni, hogy az eset összes körülménye alapján alappal feltehető-e, hogy az adott műsor maga jogsértő célra irányult. Jelen esetben a műsorvezető megszólalásai egyértelműen sértőek voltak a roma kisebbségre, alkalmasak voltak a közvéleményben kialakult előítélet igazolására, így kifejezetten bántó volt a műsorvezetőnek az az általánosító kijelentése, miszerint a cigányok nem tudják a jogosítványt legálisan megszerezni, mert nem végezték el a nyolc általánost, vagy nem kék szemű, szőke gyerekek terrorizálják társaikat, szedik el erőszakkal a mobiltelefonokat, a reggelit, és nem az ő családtagjaik tanúsítanak erőszakos magatartást a tanárokkal szemben.

A műsorvezető több esetben saját álláspontjának adott hangot, személyes tapasztalatai útján szerzett információkat közvetített. A műsorvezetőnek különösen oda kell figyelni a kisebbség objektív, tárgyilagos bemutatására, de a konkrét esetben a műsorvezető részéről túlnyomó részt olyan negatív kijelentések, esetek hangzottak el, amelyek nem a társadalomban meglévő feszültség enyhítését szolgálta, hanem épp annak további kiéleződését.

Egyetértett a bíróság a hatóságnak az 1006/B/2001. sz. AB határozatban megfogalmazottakra való hivatkozásával is. A közérdekű kérdések vitája terén a szólásszabadság tág körű ugyan, viszont a közösségek és egyes tagjaik méltóságát durván sértő műsorok tilalma és szankcionálása ezeket is behatárolja. A bíróság szerint helytálló a hatóság azon megítélése is, melyet szintén az AB határozatból vezetett le, miszerint a műsorszolgáltatóknak az

elektronikus média közönségre gyakorolt hatására tekintettel ilyen esetekben különösen körültekintően kell eljárni.

2502/2009. (XII. 16.) sz. ORTT határozat**Releváns jogszabályhely(ek):** Rttv. 3. § (3) bekezdés**I. Hatósági eljárás****Tényállás:**

A Testület 2009 nyarán átfogó ellenőrzést végzett, amelynek során 2009. március 19. és június 12. között sugárzott, a Joshi Bharat című műsorszám 50 epizódja szolgált a vizsgálat tárgyául. A vizsgálat során bizonyos szempontok szerint kerültek osztályzásra a műsorokban megjelent szereplők, egyrészt a külső jegyek alapján – látható-e tetoválás, kirívó-e az öltözék a vendégen –, másrészt az általuk előadott témák szerint, mint például családon belüli erőszak, vérfertőzés, alkoholizmus stb., valamint a műsorszámban tanúsított magatartásuk alapján (agresszív, trágár, erőszakos stb.).

A TV2 2009. május 18-i Joshi Bharat c. műsorának első vendége, Miklós, a műsort hívta segítségül, hogy fia az ő felügyelete alá kerüljön, amit azzal indokolt, hogy a gyerek az anyjánál nagyon rossz körülmények közt él: iszik, csavarog és kábítószerzik. A fiú a stúdiófelvétel előtti napon öngyilkossági kísérletet követett el, a forgatás alatt kórházban feküdt. A feleség, Julianna már a bejövételkor gyalázta a férfit, továbbá őt okolta a gyermeke öngyilkosságáért. A perlekedés során összeverekedtek.

A harmadik vendég Csaba volt, aki párja családjával szeretett volna békét kötni. Csaba akkor ismerkedett meg Nikolettal, amikor a börtönből szabadult. Randevúzni kezdtek, majd a fiú egy év múlva megszöktette a lányt, akinek a családja nem támogatta a kapcsolatukat. Legfőbb aggályuk az volt, hogy Csaba már 31 éves, és többszörösen börtönviselt, a lány pedig még iskolaköteles, és jóval fiatalabb nála, csupán 17 éves. A lány családja nem szeretné, ha a gyermekük élete a férfi múltja és életmódja miatt tönkremenne. Megpróbálták hazavinni a gyerekeiket, de verekedés tört ki köztük. Csaba eltörte Nikolett testvéreinek, Zsoltnak a kezét. Csabának több büntetőpere van folyamatban súlyos testi sértés miatt, várhatóan négy-öt évre fogják elítélni. A műsorban ígéretet tettek arra, hogy a fizikai erőszak helyett párbeszéddel rendezik a kapcsolatot, és a lány érdekeit tartják szem előtt.

A hatóság döntése: A médiaszolgáltató megsértette az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglaltakat. [A Testület az Rttv. 112. § (1) bekezdés a) pontja alapján felhívta a műsorszolgáltatót a sérelmezett magatartás megszüntetésére.]

Indokolás:

A műsorszámokban bemutatott szereplők, az általuk tanúsított deviáns magatartásformák és a megvitatott témák nagymértékben szerepet játszhattak a romákkal szembeni negatív előítéletek kialakulásában, illetve a már esetlegesen meglévő sztereotípiák erősítésében. A műsorok megtekintése azt a képet festhette a roma társadalomról, mint akik az erkölcsi és társadalmi normákat rendszeresen megszegik, a normaszegő magatartások leginkább a roma közösséghez köthetőek, valamint ezen közösség tagjaira jellemző a társadalmi elvárásoktól eltérő viselkedés, az agresszió és az erőszakos konfliktusmegoldás.

A műsorszámokban bemutatott roma származású szereplők nagy száma alapján önmagában nem vetődhetne fel az Rttv. 3. § (3) bekezdés sérelme. A szereplők által tanúsított magatartás ugyanakkor könnyen általánosítást válthat ki a tévénézőkből, ugyanis az agresszív, erőszakos

és olykor az önbíráskodásra is kész szereplők viselkedése a teljes roma társadalom megbélyegzésére alkalmassá válhat. A meghívott vendégek verbális megnyilvánulásai mellett a műsorszámokban látható feliratok („Miklós szerint Julianna a gyógyszerfüggősége miatt alkalmatlan a gyermeknevelésre”, „Csaba kapával vágta fejbe egy rokonát féltékenységében”, „Csabától az egész falu retteg”, „Eszter bosszút esküdött Margiték ellen”) olyan képet festettek, mintha ez a fajta fellépés, viselkedés jellemezné a roma társadalmat. A műsorszámokban nagyszámú roma kisebbség szerepeltetése, a velük kapcsolatban szóba került témák és a szereplők által tanúsított viselkedés együttesen a romasággal szembeni előítéletek kialakulását, illetve a meglévő sztereotípiák erősítését segíti elő, amely bemutatás sérti a roma kisebbséget.

A Testület hivatkozott az Alkotmánybíróság 1006/B/2001. sz. határozatára, amelyben rámutatott az Rttv. 3. § (3) bekezdés alapelvi rendelkezésként történő lefektetésének fontosságára.

A műsorszolgáltató nem kérte a határozat bírósági felülvizsgálatát.

2503/2009. (XII. 16.) sz. ORTT határozat**Releváns jogszabályhely(ek):** Rttv. 3. § (3) bekezdés**I. Hatósági eljárás****Tényállás:**

A Magyar RTL Televízió Zrt. műsorszolgáltató 2009. május 14-én sugárzott „*Mónika show*” című műsorszámának első részében egy roma nő (Erika) adta elő élettársa börtönbüntetésének történetét, amely nevelt lánya, élettársa gyermeke (Dia) feljelentése alapján került kiszabásra. A konfliktus oka az volt, hogy a szintén roma származású nő férje börtönbe került, mely után Dia összeköltözött a sógorával, melyet Dia apja igen élesen kritizált. Erika többször kifogásolta Dia magatartását édesapjával szemben, a műsorban számtalanszor kérdőre vonta, hogy miért juttatta apját börtönbe. Dia előadta, hogy az édesapja viselkedett agresszívan a mostani élettársával, és erőszakos magatartásának köszönhető a börtönbüntetést, de ettől függetlenül ő mindent megtett az apja védelmében. Különösen jogszabálysértő lehet, hogy a vendég többször utalt az édesapja érdekében tett hamis bírósági tanúzására. A műsorban Dia többször kijelentette, hogy a nevelőanyja prostituált, továbbá a párbeszédnek hemzsegték a vulgáris kifejezésektől. A műsor rész utolsó jelenetében behívták Dia barátját, aki igen feldúltan érkezett meg. Kérdőre vonta Erikát az elhangzottakkal kapcsolatban, majd olyan heves vita alakult ki közöttük, hogy - sűrű káromkodás közepette - elhagyták a műsort Diával.

A harmadik műsor részben két testvérpár konfliktusát dolgozták fel. A testvérek között azért alakult ki feszült viszony, mert az előadottak szerint az egyik testvér elvette a nővérenek férjét, akitől már gyermeke is született. A nagyobbik lánytestvér folyamatosan kérdőre vonta a húgát a férje elcsábításával kapcsolatban. A hűg nem reagált a vádakra, nem vett tudomást a nővére által megfogalmazott kritikákról. A meghívott testvérpár többször összeverekedett, káromkodott. (A szereplők között fellelhetőek voltak roma származásúak, akik trágáruul és némely esetben agresszívan viselkedtek.) A vendégek beismerték, hogy azért jutottak nehéz anyagi helyzetbe, mert vagy eljátszották a keresetüket, vagy nem volt megfelelő jövedelemforrásuk.

A Testület átfogó ellenőrzést végzett, amelynek során 2009. március 19. és június 12. között sugárzott, a „*Mónika show*” című műsorszám 50 epizódja szolgált a vizsgálat tárgyául. A felmérés eredményeit összefoglalva elmondható, hogy a vizsgált műsorokban a romák megoszlása egyrészt jelentősen felülreprezentált volt a társadalmi arányukhoz képest, másrészt az ábrázolásuk tovább erősítette a csoporttal szemben táplált előítéleteket.

A hatóság döntése: A médiaszolgáltató megsértette az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglaltakat. [A Testület az Rttv. 112. § (1) bekezdés a) pontja alapján felhívta a műsorszolgáltatót a sérelmezett magatartás megszüntetésére.]

Indokolás:

A műsorszámokban bemutatott szereplők, az általuk tanúsított deviáns magatartásformák és a megvitatott témák a Testület álláspontja szerint nagymértékben szerepet játszhattak a romákkal szembeni negatív előítéletek kialakulásában, illetve a már esetlegesen meglévő sztereotípiák erősítésében. A műsor megtekintése azt a képet festhette a roma társadalomról, mint akik az erkölcsi és társadalmi normákat rendszeresen megszegik, a normaszegő

magatartások leginkább a roma közösséghez köthetőek, valamint ezen közösség tagjaira jellemző a társadalmi elvárásoktól eltérő viselkedés, az agresszió és az erőszakos konfliktusmegoldás.

A szereplők kiválasztása és a róluk alkotott kép bemutatása a műsorszám témaválasztása alapján a roma kisebbség megsértésére alkalmas elemeket hordozott. A műsorban megjelent a prostitúció, hamis tanúzás elkövetése, illetve olyan magatartásformák, amelyeket a többségi társadalom egyértelműen elutasítandónak tart. A Testület álláspontja szerint az első és harmadik szegmensben szereplő alaptörténetek mellett szereplő erőszakos, fenyegető és agresszív magatartás a társadalmi és erkölcsi normáktól eléggé távol álló képet fest a szereplőkről.

A műsorszámban a roma kisebbség szerepeltetése, a velük kapcsolatban szóba került témák és a szereplők által tanúsított viselkedés együttesen a romasággal szembeni előítéletek kialakulását, illetve a meglévő sztereotípiák erősítését segíti elő, amely bemutatás sérti a roma kisebbséget.

A Testület hivatkozott az Alkotmánybíróság 1006/B/2001. sz. határozatára, amelyben rámutatott az Rttv. 3. § (3) bekezdés alapvető rendelkezésként történő lefektetésének fontosságára.

II. Bírósági felülvizsgálati eljárás

A) Elsőfokú bírósági döntés: Fővárosi Bíróság 30.K.30615/2010/4. sz. ítélete

Rendelkezés: A határozatot hatályon kívül helyezte.

Indokolás:

A határozat rendelkező része egy műsorszámra utal, az indokolásban pedig egy átfogó vizsgálatra, ugyanakkor részletesen nincs kifejtve, hogy a vizsgált 50 epizódból mely elemeket vette alapul a hatóság megállapításainál, ez pedig olyan súlyos eljárási szabálysértés, amely kihat az ügy érdemére. A bíróság szerint nem állapítható meg a roma kisebbség sérelme, ugyanis a műsorszámnak nem a roma kisebbség bemutatása és ábrázolása volt a célja, ezzel kapcsolatosan semmiféle közlés nem valósult meg. Az a megállapítás, mely szerint túlnyomórészt roma származásúak vesznek részt a műsorban és nyilatkoznak, semmiféle módon nem került a határozatban bizonyításra. Az Rttv. fogalomrendszere tudatosan tesz különbséget egyes meghatározások között, következetesen használva a fogalmakat, azokhoz rendelve tartja az egyes törvénysértéseket megvalósíthatónak. Az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezés egyértelműen a műsorszolgáltatással szembeni követelményről szól, amely éppen ebből kifolyólag nem értelmezhető akként, hogy az egyetlen műsorszámmal szembeni alapvetően került volna rögzítésre. Így egyetlen műsorszám esetében ez a jogsértés önmagában fel sem merülhet.

A kifogásolt műsorszám kapcsán a bíróság arra az álláspontra jutott, hogy nem állapítható meg a roma kisebbség sérelme, ugyanis a műsorszámnak nem a roma kisebbség bemutatása és ábrázolása volt témája, ezzel kapcsolatosan semmiféle közlés nem valósult meg. A műsorban egyetlen szereplő „csak mellékesen” vallotta magát romának, és az a megállapítás, mely szerint túlnyomórészt roma származásúak vesznek részt a műsorban és nyilatkoznak, semmiféle módon nem került a határozatban bizonyításra.

B) Másodfokú bírósági döntés: Fővárosi Ítéltábla 2.Kf.27.556/2010/5. sz. ítélete

Rendelkezés: Az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a műsorszolgáltató keresetét elutasította.

Indokolás:

Az Rttv. hivatkozott rendelkezése az alapelvek között került rögzítésre, ezért nem helytálló az elsőfokú bíróság azon megállapítása, hogy az Rttv. 3. § (3) bekezdés megsértése önmagában egyetlen műsorszám vonatkozásában föl sem merülhet, hiszen ez az értelmezés az alapelvi rendelkezések megsértése miatti felelősségre vonás lehetőségét lényegesen szűkítené. Ez azt eredményezné, hogy pl. az egy alkalommal, rövid időtartamban (egy-egy mondat, bejátszás, riport vagy műsorrész) megjelenő, elhangzó, a kisebbség nyílt vagy burkolt megsértésére, kirekesztésre alkalmas megnyilvánulások, vélemények nem lennének szankcionálhatók. A döntés rögzítette az átfogó ellenőrzése során tapasztaltakat, azonban a műsorszolgáltatót csak egyetlen, pontosan megjelölt adással összefüggésben marasztalta el.

A bíróság álláspontja szerint a rendkívül nagy népszerűségnek örvendő, szórakoztatásra szánt show műsorral szemben is alappal várható el, hogy a társadalmi, családi és erkölcsi problémákat boncolgató beszélgetések, és azok üzenettartalma oly módon kerüljön a nézők számára közvetítésre, hogy az ne nyújtson negatív képet, ne legyen sértő, és ne generálhasson kedvezőtlen megítélést semmilyen társadalmi csoportra nézve.

A másodfokú bíróság a csoportérdek megóvása érdekében való fellépést, a jogsértés megállapítását és a felperes emiatti szankcionálását indokoltnak tartotta.

291/2010. (II. 17.) sz. ORTT határozat

Releváns jogszabályhely(ek): Rttv. 3. § (3) bekezdés

I. Hatósági eljárás

Tényállás:

Az ORTT 2009 nyarán vizsgálta a Mónika show 2009 tavaszán sugárzott 50 műsorszámát. A vizsgálat során bizonyos szempontok szerint kerültek osztályzásra a műsorokban megjelent szereplők, egyrészt a külső jegyek alapján – látható-e tetoválás, kirívó-e az öltözék a vendégen –, másrészt az általuk előadott témák szerint, mint például családon belüli erőszak, vérfertőzés, alkoholizmus stb., valamint a műsorszámban tanúsított magatartásuk alapján (agresszív, trágár, erőszakos stb.).

A felmérés eredményeit összefoglalva megállapítható volt, hogy a vizsgált műsorokban a romák ábrázolása tovább erősítette a csoporttal szemben táplált előítéleteket.

2009. október 8.

A Mónika show-ban október 8-án a roma származású Csaba és Ibolya párkapcsolati problémáját próbálta megoldani a műsorvezető. A programrészben több esetben megjelentek olyan jellemzők, magatartási formák, amelyeket a többségi társadalom - előítéletes módon - elsősorban a roma kisebbséghez köt. Többször felbukkant a hazugság, a felelőtlen gyermekvállalás, az erkölcstelen életvitel. A műsorvezető magatartása nem a pár között fennálló konfliktus feloldására koncentrált, hanem provokatív magatartásával inkább elmélyítette az ellentéteket. A szegmensben számos alkalommal jelentek meg olyan bemutatási módok, amelyek visszaigazolták a romákkal szemben táplált előítéleteket.

2009. október 20.

Az utolsó epizód első szereplője egy fiatal roma lány (Mariann) volt, aki azzal a céllal érkezett a műsorba, hogy édesanyját rábírja az édesapja visszafogadására – a felek közel tíz éve nem élnek együtt. A műsorvezető kérdésére Mariann előadta, hogy azért mentek szét a szülei, mert az édesapja sokat ivott és csajozott, de azóta már megjavult. Mariann előadásában is megjelentek azok a percepciók, amelyek a többségi társadalom sztereotípiái szerint a romák jellemzői, mint például a nagy család (hét testvére van), a devianciákra utaló megjegyzések – alkoholproblémák stb. A műsorvezető „a probléma tisztázása végett” Mariann édesanyját (Erzsébet) is behívta a műsorba. A párbeszédet rögtön Mariann kezdeményezte, akinek beszédmódja, pongyola fogalmazása, gyatra szókinccse azt a látszatot kelthette a nézőközönségben, hogy a roma hölgy – aki 23 éves – szellemileg visszamaradott.

A műsorban megjelent a második lánygyermek, Erzsébet, aki ugyancsak roma származású volt. Erzsébet támogatta édesanyja döntését, miszerint az apjuk tönkretette a feleségét, és a házasságuk ideje alatt méltatlanul bánt vele, véleménye szerint a mai napig kocsmázik, léha életet él.

A műsorszám végén megjelent István testén feltűnően sok tetoválás látszott. A romaként azonosítható férfi a műsorvezető kérdésére előadta, hogy korábban züllött, csavargó életet élt, nőtt, hanyagolta a feleségét és családját, de ezeket megbánta, és felesége megbocsátására vár.

A férfi folyamatosan azt hangoztatta, hogy megbánta a kicsapongó életvitelét, ennek ellenére a felesége nem akart róla tudomást venni, visszautasította a közeledését és folyamatosan arra kérte – kedélyes hangnemben folyt a diskurzus, néha elhangzottak komikus

megnyilvánulások –, hogy ne keresse többet. A műsor befejező akkordjaként Mónika arra a megállapításra jutott, hogy amennyiben ennyire nem szereti Istvánt a felesége, akkor nem kell erőltetni az újbóli összeköltözést.

2009. október 29.

Az első szegmensben a roma származású Zsuzsanna szerette volna megkérni a szintén cigány volt párját arra, hogy ne zaklassa. Zsuzsának tőle (Józsi) három gyereke született, azonban egyszer rajtakapta az édesanyját, amint Józsival csókolózott, ezért úgy gondolja, más is történt közöttük. Azóta nem tartja a kapcsolatot az édesanyjával. Ezután még öt évig éltek együtt. Majd Zsuzsa összejött Misivel, akivel jelenleg kiegyensúlyozott párkapcsolatban él, tavaly össze is házasodtak. Zsuzsa azt állítja, hogy a volt férje a mai napig zaklatja. Józsi bevallja, hogy – állítása szerint csak egyszer – volt testi viszonya az anyósával, egy közös italozást követően. Mihály megkéri Józsit, hogy ne zaklassa tovább a volt feleségét. Zsuzsa a gyerekeket sem engedi el Józsival, mert mindig ittasan megy értük.

A hatóság döntése: A médiaszolgáltató megsértette az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglaltakat. [A Testület az Rttv. 112. § (1) bekezdés a) pontja alapján felhívta a műsorszolgáltatót a sérelmezett magatartás megszüntetésére.]

Indokolás:

A „Mónika show” című műsorszám októberi epizódjaiban nagy számban szerepeltek romák, akik a társadalmi arányukhoz képest felülreprezentáltak számítottak, s ez önmagában alkalmas volt arra, hogy a kisebbséget negatív színben tüntesse fel, hiszen a vendégek általában a többség által elfogadott és követendőnek tekintett értékrendszerrel és életstílussal ellentétes mintákat testesítettek meg.

A műsorszámokban bemutatott szereplők, az általuk tanúsított deviáns magatartásformák és a megvitatott témák a Testület álláspontja szerint nagymértékben szerepet játszhattak a romákkal szembeni negatív előítéletek kialakulásában, illetve a már meglévő sztereotípiák erősítésében. A műsorszámok megtekintése azt a képet festette a roma társadalomról, mint akik az erkölcsi és társadalmi normákat rendszeresen megszegik, a normaszegő magatartások leginkább a roma közösséghez köthetőek, valamint ezen közösség tagjaira jellemző a társadalmi elvárásoktól eltérő viselkedés, az agresszió és az erőszakos konfliktusmegoldás. A roma szereplők ilyen típusú, egyoldalú bemutatása a Testület álláspontja szerint nem segíti a kisebbségek elfogadását, a műsorban látott szituációk megerősítik, illetve visszaigazolják a nézők előítéleteit. A Testület véleménye szerint egyetlen ilyen műsor is annyit képes rombolni a romák társadalmi megítélésében, amelynek helyrehozatala hosszú idejű építkezést igényel majd. A Mónika show szerkesztői gyakorlata pedig hosszú hónapok óta az értékhiányos, romaként azonosítható emberek szerepeltetése, amellyel a műsor hozzájárult egy kisebbség faji alapú megbélyegzéséhez, a cigányság többség általi elítéléséhez.

A határozat utalt az 1006/B/2001. sz. AB határozatra, mely rámutatott az Rttv. 3. § (3) bekezdés alapvető rendelkezésként történő lefektetésének fontosságára, amely ilyen módon a véleménynyilvánítás indokolt korlátjaként jelenhet meg.

A műsorszolgáltató nem kérte a határozat bírósági felülvizsgálatát.

292/2010. (II. 17.) sz. ORTT határozat

Releváns jogszabályhely(ek): Rttv. 3. § (2)-(3) bekezdés

I. Hatósági eljárás

Tényállás:

Az ORTT 2009 nyarán vizsgálta a Mónika show 2009 tavaszán sugárzott 50 műsorszámát. A vizsgálat során bizonyos szempontok szerint kerültek osztályzásra a műsorokban megjelent szereplők, egyrészt a külső jegyek alapján – látható-e tetoválás, kirívó-e az öltözék a vendégen –, másrészt az általuk előadott témák szerint, mint például családon belüli erőszak, vérfertőzés, alkoholizmus stb., valamint a műsorszámban tanúsított magatartásuk alapján (agresszív, trágár, erőszakos stb.). A vizsgált műsorokban a romák megoszlása egyrészt jelentősen felülreprezentált volt a társadalmi arányukhoz képest, másrészt ábrázolásuk tovább erősítette a csoporttal szemben táplált előítéleteket.

2009. október 1.

A műsorszámban elsőként egy házassági konfliktust mutattak be. Erika és Zsolt ellentéte alapvetően a házasságtörésből adódott. A roma pár hölgy tagja – a saját bevallása szerint - 11 évi házasság után költözött el otthonról. Az okok között a férj agresszív viselkedése, házasságtörése szerepelt. Erika egy hónapja nem láthatta két gyermekét. A férj minősíthetetlen hangnemben beszélt a feleségéről. Prostitúcióval vádolta és AIDS-esnek titulálta. A műsorvezető ugyan több alkalommal is megpróbálta felhívni Zsolt figyelmét a viselkedési normákra, ám ezek a fegyelmezési kísérletek sorra kudarcba fulladtak, és egyben alkalmat jelentettek egy-egy újabb sértés megfogalmazására. A trágár részeket többnyire kisípolták. A férfi végül elhagyta a stúdiót. A műsorvezető nem tudta kézben tartani a beszélgetést, bizonyos elhangzott állításokat félreértelmezett (a 11 évi házasságot következetesen ideálisként tartotta számon, holott Erika nem ezt állította), majd ehhez ragaszkodva próbálta meg az okokat kutatni és megoldást találni. Nem járt sikerrel, a figyelmeztetései és tanácsai súlytalanok maradtak, arra azonban alkalmas volt a műsorszám, hogy visszaigazolja a többségi társadalomban élő előítéletes romaképet, a cigányságról, mint laza nemi erkölcsű, promiszkuitásra hajlamos népcsoportról.

2009. október 12.

A műsorban az első műsor rész volt a legaggályosabb, amelyben a Sándor és sógornője, Matild közti konfliktust „próbálták megoldani”. A beszélgetésből kiderül, hogy Sándor 44 évet ült börtönben, és arról pletykálnak a környezetében élők, hogy kapcsolata van a volt sógornőjével. Ezt szeretnék tisztázni, továbbá megkérdezni az említett hölgytől, hogy miért verették meg és vették el pénzét. A beszélgetés közben több olyan „családi konfliktus” és bűncselekmény is a felszínre kerül (Matild kisgyermekének meggyilkolása, Matild bántalmazása), amelyek felelőseit nem ismerhetjük meg. A szegmens szereplői (Sándor és Matild) láthatóan a társadalom peremén (külső jegyek alapján ápolatlanok, hiányos fogazatúak), szegénységben élő, a roma kisebbséghez tartozó emberek. A gyakran kisípolásra kerülő trágár szavakkal, kiejtésbeli és nyelvhelyességi hibákkal tarkított beszédük nehezen érthető, magatartásukat fenyegető hangnem jellemzi. Sándor többszörösen börtönviselt, utolsó szabadságvesztésének ügyét nehezen sikerül tisztázni, végül az derül ki, hogy hamis feljelentés alapján ítélték el (nem jogerősen). Több alkalommal utalnak rá, hogy a férfi zaklatta a nőt és gyermekeit, ám Sándor rágalomnak minősíti a vádakat. A hallottak alapján nem lehet eldönteni, hogy mi az igazság. A szereplők vádaskodása során érintőlegesen szóba

kerül egy gyermekgyilkosság is. Sándor elmeséli, hogy Matild őt vádolja a gyermekük meggyilkolásával, ám a nő ezt a tagadja. A moderátor nem törekszik arra, hogy feltárja vagy tisztázza a Sándort érő vádak. Sándor Matildről egy alkalommal meglehetősen megalázó és női mivoltában lealacsonyító módon nyilatkozik, nevetségessé teszi, amit a közönség nevetéssel jutalmaz, a moderátor pedig nem ítéli el a viselkedését. A műsorvető a két fél közti konfliktust nem képes feloldani, a történet nem zárul megnyugtató módon.

2009. október 13.

A műsorban Béla és volt felesége, Katalin (mindketten roma származásúak) a megromlott házasságuk részleteit tárták a nyilvánosság elé. A férfi felesége hűtlenségét kárhoztatta. Később, a személyes találkozás során komoly vita alakult ki közöttük, és durva szavakkal illették egymást. A moderátor pár percig hagyta, hogy a felek „veszekedjenek”, majd igyekezett mérsékelni az indulatokat. Felszólította őket, ha továbbra is ilyen minősíthetetlen hangnemben vitatkoznak, akkor el kell hagyniuk a stúdiót. A feldúlt hangulatú pillanatok után kulturáltabb párbeszéd folyt a felek között, mindeközben képernyőfelirat formájában értesülhettünk arról, hogy Béla bűncselekményt követett el. A házastársak veszekedése a tettegességig fajult, végül Joshi Bharat azt a tanácsot adta nekik, hogy váljanak el egymástól.

2009. október 16.

A műsorszám harmadik szegmensében Antal szerette volna elmondani a feleségének, hogy változtat eddigi életmódján. Hitvese, Mária nem hitt neki, és elpanaszolta, hogy Antal az utóbbi időben sokat ivott, játékgépezett, elköltötte az utolsó fillérjét is, továbbá több esetben bántalmazta. Joshi Bharat Nikolettet is meghívta, az unokájukat, akit kezdettől fogva ők nevelnek. A lány szemmel láthatóan fiatalos volt. Elmesélte, mekkora fájdalmat okoz neki, hogy nagyszülei állandóan veszekszenek, és hogy többször a tettegességig fajult a vita, neki kellett szétválasztania őket. Mária a belépését követően azonnal ordibálni kezdett a férjével, szidalmazta, ócsárolta, és számon kérte rajta, miért veri őt és miért viszi el az utolsó pénzét is. Amikor a hűtlenség került szóba, odaugrott a férjéhez, és ütlegelni kezdte, miközben fenyegette és szidta. A kamera - szokásos módon - ekkor a műsorvezetőt mutatta, ugyanakkor a képernyő szélén jól kivehető volt, amint az asszony a férje fejét ütötte, majd odaszaladt egy biztonsági őr. A következő képen az volt látható, hogy az őr lefogta az üvöltöző Máriát. Az asszony elmondta, hogy kórházba is került, mivel Antal megszurta őt. Aggályos az is, hogy kiderült, annak idején Mária 13 éves volt, amikor a férfi elcsábította az iskolából, azóta élnek együtt. Joshi Bharat úgy beszélt a roma családhoz, mintha gyerekek lennének, a közönség pedig roppant szórakoztatónak találta ezt, és folyamatos nevetésben tört ki. Mária nem értette a nézők viselkedését („*Kiröhögnek ezek az emberek? Azé gyöttünk?*”).

2009. október 19.

Az adás utolsó témája számított aggályosnak. A műsorrészben Ildikó és édesanyja, Zsuzsanna konfliktusa vetette fel a legtöbb problémát. Ildikó elmondása szerint az anyja, aki Ildikó keresztapjával és egyben mostoha apjával él, megkérte a lányát, hogy segítsen neki egy gyermek kihordásában, akinek a keresztapja lett volna az apja. Ildikó ezt megtagadta, ezért Zsuzsanna bosszúból el akarta venni Ildikó időközben megszületett gyermekét. Ildikó anyósa, Mari is meghívást kapott. Ildikó (a felirat szerint Ibolya) és Zsuzsanna viszonya Ildikó gyermekének helyzete miatt romlott meg. Ildikó szerint az anyja el akarja venni tőle a gyermekét, Zsuzsanna szerint azonban ő csak segíteni akart, nehogy intézetbe kerüljön a kislány. Zsuzsanna a gyámügy szerepét, valamint a szakértői vizsgálatot emelte ki: a kislány közvetlen családjában senki sem alkalmas a gyereknevelésre. Ildikó és anyósa (Mari) igen vehemensen támadták Zsuzsannát, kiabálva, szitkozódva pocskondiázták. Mari indulatai a tettegességig fajultak, így a biztonságiaknak kellett kitéssékelniük. Mari még ekkor is

folyamatosan szidta Zsuzsannát. A trágár részeket kisípolták. Egy ponton túl Ildikó sem tudta türtőztetni magát, és az anyjának esett. Magát a fizikai erőszakot egyik esetben sem mutatták, ám a hangok és a döbbent arcok (Joshi Bharat, nézők) hüen tükrözték az eseményeket.

2009. október 20.

Az adás egy párkapcsolati konfliktust dolgozott fel. József és Mária (roma szereplők) megromlott házassága kapcsán a családon belüli erőszak, saját lányainak megrontása került a terítékre. József tagadta a vádakat, lányai, akik egy másik helyiségből figyelték az eseményeket, a vád alátámasztására részletekkel is szolgáltak. Apjuk szerint az anyjuk készítette őket a hamis vallomásra. A szegmens ezúttal is megoldás nélkül zárult.

2009. október 21.

A műsor harmadik szegmensében Mariann a három gyermekét szeretne volna visszakapni. A gyermekeket a Gyámhivatal döntése alapján József, az apjuk neveli. Mariann állítása szerint az apa bántja a gyerekeket, és őt is gyakran verte a házasságuk alatt. Az apa viszont azzal vádolja Mariannt, hogy elhagyta a gyerekeit, nem törődött velük, és az életmódja miatt alkalmatlan a nevelésükre. A beszélgetésben részt vesz Mariann húga, Nikolett is, aki elmondja, hogy Mariann férje egyszer az erdőben megerőszakolta őt, és ebből a kapcsolatból gyermek is született. József tagadja a vádakat. Mariann és volt férje (romák) az első perctől kezdve durva és indulatos vitát folytatnak, melynek során olyan témákat érintenek, mint pl. a családon belüli erőszak, nemi erőszak, a testi sértés, a gyermekek bántalmazása, állami gondozásba vétele, a prostitúció. A szóváltás tettelegességgig fajul, József megpofozza Mariannt. A verekedést a kamera nem mutatja, ezalatt a szörnyülködő közönséget láthatjuk. A programkészítők most is csak a problémafelvetésig jutottak el, megoldást nem kínáltak.

A hatóság döntése: A médiaszolgáltató megsértette az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglaltakat. [A Testület az Rttv. 112. § (1) bekezdés a) pontja alapján felhívta a műsorszolgáltatót a sérelmezett magatartás megszüntetésére.] A Testület emellett a műsorszolgáltató 2009. október 13-i műsorával kapcsolatban az Rttv. 3. § (2) bekezdésének valószínűsíthető megsértése miatt hivatalból indult közigazgatási eljárást a Ket. 31. § (1) bekezdés e) pontja alapján megszüntette.

Indokolás:

A *Joshi Bharat* című műsorszám októberi epizódjaiban nagy számban szerepeltek romák, akik a társadalmi arányukhoz képest felülreprezentáltak számítottak, s ez önmagában alkalmas volt arra, hogy a kisebbséget negatív színben tüntesse fel, hiszen a vendégek általában a többség által elfogadott és követendőnek tekintett értékrendszerrel és életstílussal ellentétes mintákat testesítettek meg.

A Joshi Bharat fő kockázata, hogy amennyiben ebben a higgadt, problémamegoldó műsorban a roma szereplők agresszíven lépnek fel, akkor a néző hajlamos ezt a viselkedést valószínűleg elkönyvelni. Továbbá a roma csoport megítélésében szintén káros lehet az a momentum, ha a műsorvezető Joshi Bharat nem tudja kibékíteni a szereplőket, mert ezzel a romák kezelhetetlenségét sugallja.

A műsorszámokban bemutatott szereplők, az általuk tanúsított deviáns magatartásformák és a megvitatott témák a Testület álláspontja szerint nagymértékben szerepet játszhattak a romákkal szembeni negatív előítéletek kialakulásában, illetve a már meglévő sztereotípiák erősítésében. A műsorszámok megtekintése azt a képet festette a roma társadalomról, mint

akik az erkölcsi és társadalmi normákat rendszeresen megszegik, a normaszegő magatartások leginkább a roma közösséghez köthetőek, valamint ezen közösség tagjaira jellemző a társadalmi elvárásoktól eltérő viselkedés, az agresszió és az erőszakos konfliktusmegoldás. A roma szereplők ilyen típusú, egyoldalú bemutatása a Testület álláspontja szerint nem segíti a kisebbségek elfogadását, a műsorban látott szituációk megerősítik, illetve visszaigazolják a nézők előítéleteit. A Testület véleménye szerint egyetlen ilyen műsor is annyit képes rombolni a romák társadalmi megítélésében, amelynek helyrehozatala hosszú idejű építkezést igényel majd. A *Joshi Bharat* szerkesztői gyakorlata pedig egyre inkább az értékhiányos, romaként azonosítható emberek szerepeltetése, amellyel a műsor – hirdetett céljával ellentétben - hozzájárult egy kisebbség faji alapú megbélyegzéséhez, a cigányság többség általi elítéléséhez.

A határozat hivatkozott az Alkotmánybíróság 8/1990. (IV. 23.) sz. döntésre, melyben értelmezte az emberi méltóság fogalmát és a 23/1990. (X. 31.) sz. határozatra mely kifejtette az emberi méltóságnak, mint emberi alapjognak a tartalmát.

A Testület utalt az 1006/B/2001. sz. AB határozatra is, mely megerősítette azt a korábbi [46/2007. (VI.27.)] AB határozatban is kifejtett álláspontot, hogy *„a Médiatörvény 3. § (2) bekezdése alapján eljárva az ORTT nem az egyes jogalanyokat ért jogsérelmekről dönt, az alanyi jogosultak igényeinek érvényesítését nem helyettesíti, és nem is akadályozza. Az ORTT e közigazgatási eljárásban annak megállapítására jogosult, hogy a műsorszolgáltató az emberi jogok tiszteletben tartásával tevékenykedik-e, és az egyes műsorainak témája, jellege, nézőpontja nem sérti-e az emberi jogokban megjelenő alapvető értéket”*.

Ugyanakkor a Testület úgy ítélte meg, hogy a kifogásolt felirat (*„Béla nemcsak lopásért ült börtönben, hanem súlyos testi sértésért is.”*) tökéletesen beleillett a műsorszolgáltatónak az Rttv. 3. § (3) bekezdését sértő szerkesztői gyakorlatába, amellyel a roma szereplőket bűnözőnek, erőszakos, durva embereknek ábrázolta, és ez az ábrázolásmód alkalmas volt arra, hogy abból a roma közösség egészére nézve negatív következtetéseket vonjon le a néző, de legalább is erősítse a társadalomban meglévő előítéleteket. Így a Testület a kétszeres elbírálást elkerülendő, az Rttv. 3. § (2) bekezdés valószínűsített sérelme miatt indult eljárást megszüntette.

A műsorszolgáltató nem kérte a határozat bírósági felülvizsgálatát.

446/2010. (III. 10.) sz. ORTT határozat

Releváns jogszabályhely(ek): Rttv. 3. § (3) bekezdés

I. Hatósági eljárás

Tényállás:

A DIÁK TV+ 2009. november 17-én sugárzott *Híradó* című műsorszámának első híre a sajobábonyi eseményekről szólt. E hír felvezetése és maga a hír a következő volt:

„*Úgy látszik egyeseknek már mindent szabad.*”

„*Úgy látszik egyeseknek mindent szabad! Statáriális állapot volt vasárnap Sajóábonyban. Több órára lezárta Sajóábonyt a külvilágtól a rendőrség vasárnap délután, mert másképp a közbiztonságot nem tudták volna helyreállítani a városban. A rendkívüli és eddig példátlan rendőri ellenőrzésre és a település teljes lezárására azért került sor átmenetileg, mert a Jobbik párt és a Gárda szombati rendezvényével egyet nem értők, a helyi cigány kisebbség tagjai megzavarták az eseményt. (...) Vasárnap délután azonban a megfenyegetett báboniak védelmére a Gárda tagjai nagyobb létszámban jelentek meg a városban, és ekkor már komoly atrocitásra került sor. Az egyik gárdista autójára baltával és botokkal felfegyverkezve támadtak rá a nem éppen az idén barnult egyének. A kocsin lévő nyomokból ítélve csak néhány centiméteren múltott, hogy a balta foka nem a bent ülő fején csattant.*”

A hatóság döntése: A médiaszolgáltató megsértette az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglaltakat. [A Testület az Rttv. 112. § (1) bekezdés a) pontja alapján felhívta a műsorszolgáltatót a sérelmezett magatartás megszüntetésére.]

Indokolás:

A szóban forgó *Híradó* című műsorszámában a sajobábonyi események bemutatása során a többi médium által is leközölt, azaz ténynek tekinthető információk (a Jobbik Magyarországért Mozgalom és a bírósági nyilvántartásból törölt Magyar Gárda sajobábonyi rendezvényei, atrocitások a helyi roma kisebbség és a Gárda között, a település vesztegár alá helyezése) hangoztak el, azonban a hír közlése során két olyan kijelentés (a felvezetés: „*Úgy látszik egyeseknek már mindent szabad.*”; „... a nem éppen az idén barnult egyének.”) hangozt el, amelyek a cigánysággal kapcsolatos negatív sztereotípiákat fogalmaztak meg, amelyek alkalmassá tették a műsorszámot a roma kisebbség megsértésére. A Testület álláspontja szerint megállapítható, hogy a felvezetés („*Úgy látszik egyeseknek már mindent szabad.*”) arra a negatív sztereotípiára utalt, hogy a roma kisebbséghez tartozók a magyar többségi társadalom perifériáján élnek, egyfajta törvényen kívüliek, akik saját szabályaik szerint élnek, elutasítják a többségi társadalom normáit. A „... nem éppen az idén barnult egyének.” megjegyzés a Testület megállapítása szerint a cigányság – magyar átlagnál – sötétebb bőrszínére utalt, amely faji jellegzetesség ilyen megfogalmazása a köznyelvben negatív, pejoratív jelentéssel bír.

A határozat hivatkozott az Alkotmánybíróság 1006/B/2001. számú határozatára, melyben – elutasítva az Rttv. 3. § (2) és (3) bekezdésében foglalt rendelkezések alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt – kifejtette, hogy az Rttv. 3. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezés, a véleménynyilvánítás, illetve a sajtó szabadságának egyik alkotmányos korlátozását jelenti, mivel e rendelkezés célja

annak megakadályozása, hogy a rádió és a televízió a sértő, faji alapon elítélő, kirekesztésre, diszkriminációra felhívó gyűlölködők „hangerősítője” legyen. A határozat az Alkotmánybíróság 1006/B/2001. sz. határozatából az alábbiakat is idézte: „a Médiatörvény ... 3. § (3) bekezdése nem azt jelenti, hogy a rádió- és a televízióműsorokban ne lenne helye vitának, kritikának, ne jelenhetne meg a társadalmat jellemző véleménypluralizmus. A rendelkezés célja annak a megakadályozása, hogy a rádió és a televízió a sértő, faji alapon elítélő, kirekesztésre, diszkriminációra felhívó gyűlölködők hangerősítője legyen.”

A műsorszolgáltató nem kérte a határozat bírósági felülvizsgálatát.

138/2011. (I. 19.) sz. médiatanácsi határozata

Releváns jogszabályhely(ek): Rttv. 3. § (3) bekezdés és 5. § (2) bekezdés

I. Hatósági eljárás

Tényállás:

Az ATV Zrt. médiaszolgáltató 2010. május 21-én sugárzott „700-as Klub” c. műsorában a műsorvezető a következő módon konferálta fel a Jeruzsálemben készített riportot: „Váratlan, elhallgatott tragédia. Több ezer keresztény kényszerül elhagyni a Közel-Keletet az őket ért erőszak, üldözések és gazdasági nehézségek miatt. Sokan még a Szentföldről is elköltöznek a kereszténység szülőhazájából.” Az egyik riportalany elmondta, hogy néhány keresztényt megfenyegettek, házaikat, autóikat megrongálták, egyeseket fizikailag és verbálisan zaklattak, ezért sok keresztény hagyta el a térséget. Két halállal és súlyos sérüléssel járó esetet emeltek ki, az egyiket egy iszlám milicista, a másikat egy zsidó szélsőséges követte el. A szegmensből az is kiderült, hogy a lakhelyelhagyásnak gazdasági okai is vannak, az egyik megszólaló pedig egyenesen kijelentette, hogy nem üldözésről van szó, csak egy rossz helyzet következtében az arabok és a zsidók közé kerültek, de szenvedésről nem beszélhetünk. Néhány statisztikai adattal is igyekezett a riport alátámasztani a drámai csökkenést. A helyi vallási vezetők mindezek ellenére maradásra és összetartásra ösztönzik a keresztényeket. Egyes szervezetek munkát is tudnak kínálni, hogy a keresztények a maradás mellett döntsenek. Az összeállítás végén a műsorvezetők kommentálták a látottakat, amely keretében a műsorvezető azt mondta, hogy *„vannak, akik még a béke vallásaként beszélnek az iszlámról.”*

Az elhangzottak az iszlám és az erőszak összefonódására utaltak, ez pedig alkalmas lehetett a muszlim emberek és az erőszakos magatartás összekötésére.

A hatóság döntése: A médiaszolgáltató megsértette az Rttv. 3. § (3) és az Rttv. 5. § (2) bekezdését. [A Médiatanács mindkét jogsértésért az Mttv. 186. § (1) bekezdés alapján figyelmeztetésben részesítette a médiaszolgáltatót.]

Indokolás:

A Médiatanács álláspontja szerint a műsorvezetők, sztereotip, intoleráns és kirekesztő módon közelítettek az iszlám valláshoz, illetve annak követőihez egy olyan esemény kapcsán, amelynek előidézéséhez a romló gazdasági körülményeken kívül a másik két nagy vallás (zsidó és iszlám) közötti állandó konfliktus is jelentősen hozzájárul.

A Médiatanács álláspontja szerint az iszlám vallással kapcsolatban olyan kijelentések („és vannak, akik még a béke vallásaként beszélnek az iszlámról”) hangzottak el a műsorszámban, amelyek az iszlám és az erőszak összefonódására utaltak. Ez pedig alkalmas lehetett arra, hogy – egyoldalú sztereotipizálás révén – a nézők gondolataiban összekösse az iszlám, mint vallás, így a muszlim emberek és az erőszakos magatartás, vallási üldözés fogalomkörét. A műsorvezetői kijelentés: *„Egyiptomot és a többi környező országot”* szintén azt a kört pontosította, amelyre nézve ezek az elítélő kijelentések elhangzottak.

A hatóság véleménye szerint tehát a műsorban elhangzott megnyilvánulások sérthették az iszlám közönséget, illetve alkalmasak lehettek az iszlámokkal szembeni előítéletek erősítésére.

Az határozat utalt az Alkotmánybíróság 1006/B/2001. sz. határozatára, melyben részletesen kifejtette, hogy az Rttv. 3. § (2) és (3) bekezdései a véleménynyilvánítás, illetve a sajtó szabadságának egyik alkotmányos korlátozását jelentik. Az AB határozat az Rttv. 3. § (3) bekezdése vonatkozásában leszögezte: *„A szabad véleménynyilvánítás a személyiség kifejezésének legközvetlenebb módja, ezért annak védelemben részesítése a demokrácia alapköve. A véleménynyilvánítási szabadság és az ezzel szorosan összefüggő sajtószabadság azonban...nem korlátlan és nem korlátozhatatlan.”*

A határozat hivatkozott a 36/1994. (VI. 24.) sz. AB határozatra is, mely rögzíti, hogy ugyan a társadalomban megjelenő véleményeknek – adott esetben a szélsőséges véleményeknek – is teret kell engedni a véleménynyilvánítás szabadságának jegyében, hisz ezek is valós, létező álláspontok. A megjelenés egyben módot adhat arra is, hogy ezek ellen még hatékonyabban lehessen fellépni, és adott esetben tőlük elhatárolódni. Mindazonáltal a törvény szövege egyértelmű, azaz kifejezetten tartalmazza az alkotmányos rend tiszteletben tartása, az emberi jogok védelme mellett azt a kitétel is, hogy *„a műsorszolgáltatás nem irányulhat semmilyen kisebbség, sem bármely többség nyílt vagy burkolt megsértésére, kirekesztésére, annak faji szempontokon alapuló bemutatására, elítélésére”*. A fenti esetekben ugyanis megállapítható az Rttv. 3. § (3) bekezdésének sérelme.

II. Bírósági felülvizsgálati eljárás

A) Elsőfokú bírósági döntés: Fővárosi Bíróság 8.K.31.215/2011/7. sz. ítélete

Rendelkezés: A határozatot hatályon kívül helyezte.

Indokolás:

A bíróság álláspontja szerint a műsorvezető kommentárjából nem szűrhető le a határozatban kifejtett következtetés. Az, hogy a műsorvezető a sértőnek minősített véleményének hangot adott, belefért az AB 36/1994. (VI. 24.) sz. határozatának a véleménynyilvánítás és a szabadság megfogalmazása körébe. A riport egészében alátámasztotta a műsorvezetői kommentárokat, melyeket a műsorvezető a szentföldi keresztények nagyarányú elvándorlása mellett Egyiptomot és a Szentföldet körülvevő országokat is megemlített, mint ahol nagyon hevesek a keresztény emberek elleni üldöztetések. A hatóság által sérelmezett műsorvezetői magatartást nem lehet kizárólag az alapján megítélni, hogy mely vélemények megjelenítésére biztosít lehetőséget; azt kell vizsgálni, hogy az eset összes körülménye alapján feltehető-e, hogy az adott műsor maga jogsértő célra irányult. A műsor nem hagyta figyelmen kívül a tényeket, amelyek alátámasztották a műsorvezető által elmondottakat. A bíróság szerint az adott műsor nem irányult törvénytörő célra, és nem tekinthető az iszlám elleni gyűlöletkeltés „hangerősítőjének”. A képernyőn megjelenő médiatartalom nem alkalmas a közvélemény kedvezőtlen befolyásolására, még az iszlámmal kapcsolatos kifogásolt kijelentés ellenére sem – amely kijelentés egyébként Bush volt amerikai elnöktől származott.

B) Másodfokú bírósági döntés: Fővárosi Ítéltábla 4.Kf.27.410/2011/5. sz. ítélete

Rendelkezés: Az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Indokolás:

A bíróság szerint azt kell vizsgálni, hogy maga a műsor törvénytörő célra irányult-e. A műsor megtekintése alapján a bíróság arra a megállapításra jutott, hogy a műsorszámban elhangzottak, illetve azok a sztereotípiák, amelyekre a határozat utalt, összességében, a riport egészét és lényegét tekintve nem hordozzák azt a jelentéstartalmat, amely a műsorszámmal összefüggésben a szélsőséges véleménynyilvánítás és az iszlámmal szembeni előítéletek gyanúját felvethetik.

A valós tényeken alapuló riport az információk közlésének módjával, hangvételével, hangvételeivel, a megszólaltatott személyekkel és háttérképekkel, illetve a statisztikai adatokkal is alátámasztotta a bíróság szerint nem támasztja alá az alperesi határozatban foglaltakat, és abból – az AB határozatában foglaltakat is figyelembe véve – nem következtethető ki az iszlámmal szembeni előítéletek erősítése és a közvélemény kedvezőtlen befolyásolása. Helytállóan utalt az elsőfokú bíróság arra is, hogy a felhozott és megtörtént esetek, mint tények közlését nem lehet a vallási üldözés fogalomkörével összekötni.